

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Ima.

Az élet puszta sivatagjából Elébed állunk, vigasznak és enyhületnek nagyirgalmú Istene! Fáradtan és porlepetten borulunk le imádat parancsoló fenséged előtt, kinek egy szavad világokat emel ki a semmiség méhéből és kérkedő világnagyságokat morzsol össze igazságának villámerejével. Fáradtan, mert a küzködés mindennapi súlya, mint a vétek átka nehezedik reánk arasznyi létünk picinyke pillanataiban is és porlepetten, Uram, mert álljon bár az emberi tudás a legmagasabb ormokon és fussa be a lángész sastekintete a nagy mindenség szédítő alkotásait s a nekilendült lélek vegye bár szárnyaiul a hajnalt és repülje át az óceánokat: bűneinknek rabbilincse untalan csak füleinkbe cseng, hűséges sötét kísérőnk mindenütt csak mellénk kerül. Hová forduljon lelkünk tátongó nagy sebeivel, ha Te meg nem gyógyítasz bennünket? Könnyeinket ki tartja számon, ha nem Te, a tengerfövény homokszemeit is megolvasó, kegyes Isten? Lelkünk segélykiáltásait ki fogja meghallgatni, ha nem Te, örökké virrasztó, mennyei Atyánk, ki a nap alkonyán az elhaló sugarakban lehunyod jóságos tekintetedet, hogy a következő pillanatban virrasztó jóságod kigyúladjon a csillagok milliárdjaiban? S bár bűneink elriasztó nagysága és sokasága visszatartja lépteinket és néma hallgatást parancsol, mi a bűn gyermekei szent Fiad piros vérének hullásáért, a kereszt-halál engesztelő borzalmáért kérve kérünk, ne vess el üdvözítő színed elől, hanem emeld fel Előtted nagy alázattal leboruló lelkünket. Ámen.

Makó.

Déreczy Imre.
s. Ielkész.

Református jogakadémiák sorsa.

„Sárospataki veszedelem” címen szólott hozzá a D. P. L. múlt száma ahhoz a *memorandumhoz*, amit a *sárospataki főiskola jogi* karának tanárai az ő egyházkerületi közgyűlésükhöz, akadémiájuk megerősítése érdekében intéztek.

En is elolvastam ez előterjesztést s megvallom, én nem látok abban olyan erős Debrecen-ellenes hangulatot. De azért nem akarok efelől polemizálni.

Abban meg egyenesen a debreceni cikkírónak adok igazat, hogy azok az *eszközök*, amik által a memorandum benyújtói a jogakadémiát menteni kívánják, — a veszedelem mérvéhez képest *kicsinyek*.

Sőt abban is igaza van a mi cikkíróknak, hogy amennyiben a sárospatakiaknak — szerinte is helyes — *distinctiói* értelmében a vidéki akadémiák elnéptelenedésének a főoka a *jogi oktatási rendszer* és a *kvalifikációs törvények*: az ostromot ezek ellen kellene első sorban irányítani! Cikkem végén erre térek rá,

Azonban tudni vélem azt is, miért nem tették ezt most a patakiak. És pedig — azt hiszem azért, mert ez ostromhoz az ő szavukat elég erősnek ez idő szerint nem érezték. Hiszen az egyetemes református egyház ily irányú állásfoglalása sem hozott eddigelé eredményt. A sárospatakiak tehát ezúttal nem egy újabb országos mozgalomhoz fűjtak riadót, hanem egy *ideiglenes* mentő akciót iparkodnak saját felettes hatóságuktól kicsikarni, mely által — mint mentő csolnokon a tenger hullámai felett — megvárhassák az igazi, a *végleges mentés* hajóját, a vész elcsillapodását, vagy a partra sodró kedvező szelet.

Elvégre nagyon meglehet, hogy — mint a patakiak jósolják is — az új egyetemeken nyerendő tapasztalatok vezetnek majd az aka-

démiák existenciájára nézve előnyös jogi oktatási rendszer behozatalának szükségességére. Azonban addig ki kell bírni valahogy az életet!

Erre valók azok a támogatások, miket a veszélyben levő jogi kar kér s bizonyára meg is kap a tiszáninneri kerülettől.

Ismétlem azonban, hogy ezek csak apró foltozgatások s hogy szerintem legalább is kétszer-háromszor akkora áldozatra kell elszánnia magát a tiszáninneri kerületnek, ha a lassú elpusztulásnak csakugyan elejét akarja venni.

Mindenesetre lehet feltenni a kérdést, hogy 50–60 joghallgatóért érdemes-e évi 40–50 ezer koronás áldozattal fenntartani egy akadémiát? A D. P. L. cikkírója fel is tette ezt.

S valóban, ha erre a kérdésre „nem”-mel válaszolnánk, akkor azt kellene mondanunk: jobb megszüntetni azt az akadémiát közvetlenül a debreceni egyetem felállítása előtt, mint azután: mert így nem lenne kitéve a kínos vergődésnek, disztelen elsorvadásnak. Csak a nagyenyedi teológia lassú haldoklására kell gondolnunk! S a tanárok sorsa is jobban volna most biztosítható.

Ennek a kérdésnek hordereje annál is nagyobb, mert hiszen *nem csupán Sárospatakról volna szó!*

Az új egyetemek felállítása és a doctoratus kvalifikacionális erejének szélesebb térre való kiterjesztése bizonyára ártani fog a többi, az összes jogi főiskoláknak. De azoknak, amelyek biztos anyagi alapon állanak és nagy városok-vannak, — természetesen kevésbé.

Ellenben *végzetes lehet* a mi egyházkerületünk második akadémiajára, a *máramarosszigetire* nézve is.

Igaz, hogy az a földrajzi terület, amelyre ez az akadémia támaszkodhatik, jóval nagyobb, mint a Kassához, Eperjeshez, Debrecenhez közelfekvő Sárospatak körzete: de *Debrecenhez — bizony — Máramarossziget is közel van!* Igen valószínű, hogy a közbül eső vármegyék fiait, kik eddig megoszlottak, mind elhagyják majd a kis felekezeti akadémiát a nagy egyetem kedvéért.

Ez annyira világos, hogy a mi akadémiánk, ha egyelőre nem is fejtette ki a sárospatakiakhoz hasonló részletességgel helyzetét és kívánóságait, de a kezdő lépéseket már szintén megtette. Illetőleg mi is feltettük a kérdést a mi egyházkerületi főhatóságunk elé, kívánják-e akadémiánk fennmaradását, vagy nem.

Az ügy megfontolás alatt áll. Nem akarok beleszólani. Nem akarom kapacitálni az intézőket, kikben teljes bizalmunk vagyunk s kik

TÁRCZA.

Egy sir.

Valahol messze,	Nem jártam arra,
Valahol régen	De oda szállnék.
Megástak egy sirt	Nem láttam soha.
Temető-szélén.	De rátalálnék.
Fája elsüppedt	Valami titkos
Hantja behorpadt...	Erő él bennem:
Ki nyugszik ottan?	Az megmondaná,
Azt én tudom csak	Merre kell mennem,
— Én tudom csak.	— Merre kell mennem.

Te alszol ottan
Édes jó anyám...
Kietlen gond közt
Sivár éjszakán.
Ha éltem sorát
Meghányom-vetem:
Hej! azt a sirt be
Meg is könnyezem!
— Be megkönnyezem!

Lélekmentés.

— Gergely Antal. —

Halovány leány áll a bíró előtt. Hivatalos pénzek sikkasztása terheli. A tényállás tiszta és világos, a törvény szakasza talál. Nem nehéz a bíró dolga, könnyű az ítélkezés. Az pedig, akiért feláldozta tisztaságát, eldobta becsületét, talán éppen most iparkodik kacagva más virág után. Olesó a virág. A csábítóra pedig nem szab büntetést a törvény, nincs rá „paragrafus”.

Következik a másik eset. Az elnök bosszúsan néz a félelmet nem ismerő ügyiratokra. Már megint asszony. Nem szereti önagysága az érzékeny dolgokat. Szégyenlősen, lesütött szemekkel botorkál be a vádlott. Sápadt arca nagy testi szenvedésről vagy súlyos lelki vádról árulkodik. Nem sokat teketóriázna vele, hiszen kézenfekvő tiszta dolog az egész. Bűnbe esett; hogy bűnét palástolja, bünt követett el, mert hiszen bűnnek gyermeke csak bűn lehet. Megölte gyalázata gyermekét. Csöndesen zokogva hallgatja az ítélet zord szavát s fásultan támoľog börtönébe vissza. Bizony nem néz senki szánalommal utánna. Nagyon megszokták itt már az ilyen dolgot. Ugyan ki *gondolkoznék* rajta tovább? Az édes apa pedig, mikor gyermeke anyját, gyermeke gyilkosát a közérkölesöket védelmező társadalom összetöri, magából kilöki, talán, mondom, éppen akkor regéli el

teljesen tájékozottak. Nem is az egyházkerület fővezéreire, hanem a kerületi közvélemény széles rétegeire szeretnék szólni.

Hitem szerint a kerület vezérei jól látják, hogy a debreceni református akadémiának megszüntetése esetében a *kerület egyetlen főiskolája*, a máramarosszigeti marad. *Egyellen hely*, ahol biztosítva van az, hogy jóformán minden jogi szakma előadásában érvényesül a református szellem. S ez nemcsak az egyházjognál fontos!

Jól látják azt a vezérek, hogyha az összes református jogi fakultásokat elveszítjük, akkor nem lesz alkalom és mód arra se, hogy az egyetem számára református tanerők fejlődjenek. Már csak ezen egy okból is menteni kell ez intézetek mindenikét.

Ha törvényes intézkedéssel megszüntetnénk *minden felekezeti főiskolát* egyszer s mindenkorra, — az nem volna olyan nagy baj, — mintha a mieinket pusztulni hagyjuk s más felekezetiük túlélnék bennünket.

E kérdés fejtegetésében olyan érveket hordott össze a sárospataki tanári-kar, hogy azt jó volna egészen megismernie a tiszántúli kerület minden alkotó tagjának.

Rámutat a memorandum a katolikus egyetem tervére, nemzetiségi egyetem lehetőségére, a teljes államosítás esetén meg az abszolu-

tizmus kormányrendszer esetleges megújulásának vesztes határait. Rámutat az akadémiák, főként a református akadémiák kulturális és nemzeti jelentőségére...

Mind igazán megfontolást érdemlő oldalai ezek a kérdésnek! Máramarossziget helyzete a nemzetiségek áradatának közepette a magyarság keskeny felsőtiszai védgátjának csücsán olyan, mint egy világító torony. S nem utolsó, hogy e torony tetejében kik kormányozzák és mely irányban azt a világító lámpát. S bizony — mondom, — mi, jogtanárok vagyunk itt fenn a fényező lámpa kezelői!

A debreceni református fővezérek tudják ezt. De elvégre is az egyházkerület pénztára száz kézre van bízva. S e száz kéz tulajdonosaihoz beszélek én!

Hogy a D. P. L. cikkírója a mi akadémiánk felől hogyan gondolkozik, — nem tudom. De azt látom, hogy ő a sárospataki jogi kar megszüntetése felett nem sokat könnyezne, református lelkét avval nyugtatván meg, hogy a *theológiai és gimnáziumi ág erősödne meg az ősi főiskolán s az iskola a fontos, nem annak egy ága.*

Nos, akkor megeshetik, ha a cikkíró úr talán nem is, de hasonló gondolatmenettel mások, esetleg sokan, — ugyanígy vélekednek a máramarosszigeti főiskola sorsára nézve is.

hozzá hasonló barátainak az érdekes csábítás történetét. Óh, hogy szokta az ilyen történeteket nyelni a hallgatóság. Az ilyen történeteket, melyeknek hőse lelket öl meg, a saját gyermekét és a gyermeke édesanyját. Az igazságot kutató igazságszolgáltatás se üldözi a csábítót, mert nincs rá „paragrafus”.

Kereskedik is a fajtalanság a maga boldogtalan áldozataival oly szemérmetlenül, hogy például a székesfehérváros utcáin fényes nappal a szemed közé vigyorg, unszolva áldozatait. Pedig ezeknek a szerencsétlen, emberi mivoltukból kivetkőzött áldozatoknak valamikor éppen annyi jussuk volt boldogsághoz, tisztességhez, becsülethez, mint bárki más emberfiának. Erre az együgyű beszédre pedig azt mondja a keresztyén társadalom: „Hja, kérem, ez egy szükséges rossz”. Szükséges, hogy Isten képére teremtett lényekről letöröltessék az égi származás zománca; szükséges, hogy gyalázatba, szegyenbe kergettessenek ezek a nyomorult teremtetések mások gyönyörére. Szükséges, hogy emberhússal kereskedjünk, apák, anyák reményességével, egész családok tisztességével, szerencsétlen áldozatok gyenge lelkével, csak azért, hogy örömeben tomboljon a Sátán!

Minden eladott, megvásárolt léleknek, minden bukott teremtetésnek meg van a maga története. Egy se bukott el küzdelem nélkül. E küzdelem pedig az erősebb nemnek állati vágya vívta a gyengébbnek tehetetlenségével, sokszor szegénységével.

Valahányszor egy-egy ilyen esetet hallok, olva-

sok, végtelenül elcsüggedek. Nem azért, mert a törvényben nincs effajta bűnök büntetésére „paragrafus”: hanem azért, mert a keresztyén társadalomban nincs annyi keresztyénség, hogy ez ellen a rettenetes igazságszolgáltatás ellen fel tudna szólalni, hogy ezt az égbekiáltó bünt a köztudat tisztessége ki tudná irtani.

Istenországa, merre vagy, ha nem azok között, kik a Krisztus nevére neveztetnek? Isten fiának tanítása, kik követnek, ha nem a tanítványok? „Aki asszonyra tekint gonosz kívánságnak okáért: immár paráználkodott azzal az ő szívében!” — hangzik az ige. A keresztyén férfiak, sőt sokszor a nők is, pedig hogy megmulatnak egy-egy sikerült csábítás történetén, nem csak, ha a világot jelentő deszkákon: a színpadon játszó, hanem ha a való életében is, ahol igazi a halál, valódi a kárhozal, amely nyomában jár. Valami rettenetes az még gondolatnak is, hogy a legundokabb bűn gyönyörforrása legyen elkövetőjére és nézőre egyaránt. Pedig így van. Tagadni nem lehet.

Igazi gúnyja a felvilágosodás századának!

Oly mély az a fertő, mi előttünk feltárul, oly rettenetesen undorító az a kép, mi elébünk rajzolódik! S a képen nem a bukott leányok a legrútabbak, hanem az a társadalom, melynek kebelében ilyenek történnek. Abban a társadalomban, amelyben törvények még az állatot is védik a kínzás ellen: abban a társadalomban a büszke férfi képemását, a nőt nem

A lefejezett nagyenyedi kollégium sorsa például gimnáziumi tanári szemmel nézve épen nem siralmas.

De hol maradnak a nagy, az egyetemes magyar nemzeti és református érdekek?!?

Itt tehát arról van szó, uraim, hogy az egyházkerület megnyissa-e az erszényét? Igen vagy nem? S ehhez nemcsak egy-két vezér jóindulata, hanem az egész kerület adakozó hangulata szükséges! Annnyival inkább, mert jó előre tisztában kell lenni azzal, hogy minekünk *sokkal többre* van szükségünk, mint Sárospataknak!

Ami akadémiánk anyagi alapjait a milleniumi máramarosi nagy pénzügyi krízis ugyancsak megrendítette. Nekünk nincs annyi vagyonunk, mint a sárospataki főiskolának. Minálunk a tandíj hiánytalan befolyása igen fontos rubrika. Nekünk mindaz hiányzik, amit Patak kér, s azonfelül még hiányzik, az apróbakról nem szólva, a nyolcadik tanszék! Ez maga 5–6 ezer korona többlet a hiánylat oldalán. Pedig még akkor sem lenne oly teljes a mi akadémiánk, mint a sárospataki s pláne a debreceni, hol is bölcselőtanárok is adnak elő kiegészítőleg kötelezett tárgyakat. A többi dologban is hátrább vagyunk. Internátusunk el eddig kizárólag a főgimnáziumunkat szolgálta.

---

védelmezi semmi, de semmi a legszemérmellenebb csábítás ellen. Ahol megbüntetik a lovát kizárólag kegyetlen kocsist, ott szabadon, sőt dicsőségében sütkérezve jár-kezel az, aki gyermeke anyját gyalázatba kergette és gyermeke gyilkosává tette szívtelenségével. Ahol az útszéli fák védelmére törvények vannak, ott az úton járó nőnek nincs védelme a szemtelen csábítás ellen, amellyel minden ripók üldözheti.

Szégyenletes állapotok ezek!

Elgondolni is útálat, hogy kereskedés tárgya legyen a nő. A nő, kit mint édes anyát tisztelni, mint hitvest, mint testvért szeretni tanultunk. A mi korunk erre azt feleli: pénzért minden kapható, — pénzért minden adható. S ebben a feleletben nem maga a felelet, ami kétségbe ejt, nem; hanem az, hogy ez a felelet még eddig jóformán válasz nélkül maradt, az, hogy ez az elv még cáfolatlanul áll. Az, hogy nálunk még ez ellen az undok baj ellen való küzdelemre nem szervezkedhettek kellő eredménnyel sem keresztyén nők, sem keresztyén férfiak!

„Harcra! Harcra! diadalra, magyarok!”

Ahol fegyverül imádság és az Ur kegyelme áll, biztos a győzelem!

Mennyi gyalázat, titkolt szégyen, takargatott bűn, rejtve eltemetett boldogság, összetépett üdv, megszakadt szív kiált feléd magyar társadalom, hogy ébredj fel, szállj esatára a gyengék, az erőtlének, az elhagyatottak védelmére! — A Jézus nevében!!...

A most újonnan emelendő építménybe is csak étkezésre készülnek befogadni a kezdetleges jogász-mensa tagjait, nem lakásra is!

Pedig csak az internátusok által lehet kisvárosi magasabb tanintézeteket okszerűen beépíteni!

Szóval az egyházkerületnek legalább 8–10 ezer koronát kellene áldoznia a máramarosszigeti jogakadémiára.

Látom én ez összegnek nagyságát. Tudom azt is, hogy a kerületnek most felszabaduló alapjait csaknem az utolsó koronáig elnyeli az a terv, — amit maga a miniszter javasolt, — az akadémiai internátus felállítása. S tudom azt is, hogy ezt meg kell csinálni, mert csak így lehet biztosítani azt, hogyha már református tanárképzés és református jogászképzés nem lesz Debrecenben, legalább legyen református szellemben nevelt állami kvalifikációjú tanár és jogász egy-két száz az országban.

Tehát — ugyebár — jó volna, ha más csapatokat tudnánk megnyitni? Erre nézve volna valami mondani valóm. Az egyik ideát már évek óta melengettjük, — bizalmas formában — ily módon eredménytelenül.

Elvégre ma a miniszteriumban szinte habozás nélkül adják a pénzt felekezeti internátusokra is. Vajjon csak a gimnáziumiakra? A budai Szent-Imre kollégiumra nem adtak-e? De miért ne lehetne az, hogy felemeljük pl. a máramarosszigeti internátus céljaira már megszavazott összeget?... Akkor megfelelőbb, kedvezőbb telekre lehetne az új épületet elhelyezni s akkor az iskola vagyonának egy része felszabadulna, amit most az internátusi telekre lefoglalni készülnek... Debrecenben is írhattam volna talán?...

A másik eszköz az volna, hogy a kerület s általa az egyetemes konvent kérné meg a földművelésügyi miniszteriumot, mint a *máramarosi kincstári erdők* urát, hogy mint a megye legnagyobb birtokosa áldozzon azért az akadémiáért, melyben tisztviselőinek fiai s azok a közigazgatási tisztviselők tanulnak, akikkel együtt működve őrzik az államkincstár az ő erdőit, akik féken tartják az olesón dolgozó, jámbor népet! Bezzeg a római és görög katolikus papságnak és tanítóknak e szolgálatait megbecsüli a kincstár, mint „kegyúr!” Templom építésére elég könnyen nyílik a kincstár kasszája.

Miért ne lehetne ma a „vallássegénylőség” állítólagos korában a kincstárnak a protestáns egyházi és iskolai célokat is épügy pártfogolni?!

Millió év jövedelmeket visz ki Máramaros megyéből évenként az államkincstár, miért ne adhatna vissza abból néhány ezeret a nyolcadik (mondjuk: közgazdasági) lanszékra, vagy esetleg egy általa létesítendő kincstári internátusra??!

Inkább kösse ki, hogy bármilyen felekezeti tanár legyen választható, vagy tartsa fenn magának a kinevezés jogát!

Ime nemcsak anyagi eszközzel, hanem erkölcsi támasszal is segíthetne rajtunk a kerület. Ezt tehetné más téren is! És itt a cikkem elején félbehagyott gondolathoz kívánok visszatérni.

Azt akarom mondani, hogy a jogi oktatási reformok a patakiak által is óhajtott irányba való terelésének radikális módja az volna, ha az egyetemek behoznák a nem helyben lakókkal szemben a numerus-clausust. Úgyszintén az óralátogatást és kolloquiumokat kötelezővé tennék. Egyik sem példátlan más karokon és külföldön sem.

Ez Debrecennek is érdekében állana, mert ily intézkedés nélkül a másik három egyetem, főleg Budapest mellett, igazán miniatűr jogi fakultás lesz bizony a debreceni. A főváros vonzereje nagyon nagy ám! S ily irányú agitációnak élére állhatna Debrecen s az összes vidéki akadémiák csatlakozása kísérné. S ime ebben tökéletesen egyetérthetnénk Debrecen is, Sárospatak is, Máramarossziget is s az egész magyar református egyház! És mindjárt nem kellene aggódnunk akadémiánk jövője felől!

És ez nem volna kicsinyes segítség! Hanem a D. P. L. szerint is helyes pataki diagnózis alapján — *helyes gyógykúra!*

És a hallgatóságnak egészséges szétoszlása országos és nemzeti, sőt erkölcsi szempontból is előnyös volna!

A jogi oktatás mai slendriánizmusa a nemzeti erkölcsök megrontása! Ha azt látják évenként ezerek és ezerek, hogy egy nyilvános okiratban lehet az ország legelső férfiainak névaláírásokkal bizonyítani olyasmit, hogy X. Y. köteleességét teljesítette, holott nem is próbálta teljesíteni: akkor nem lehet rossz néven venni attól az orvostól sem, aki az iskolamulasztónak, — tárgyától elmaradottnak, — katonasorozástól hiányzóknak betegségét látatlanba igazolja. S ha lehet négy évi tanulás törvényes előnyeit tandíjért, vizsgadíjért s néhány heti tanulás útján megszerzi: akkor a hivatalnoktól se várjunk komoly kötelességteljesítést s ne vegyük rossz néven, ha az em-

berek csak látszatra s protekció szerzésre dolgoznak!...

Próbáljunk mozdulni! Próbáljuk ki erősen akaró közvéleményünk erejét és súlyát! Ne akarjunk minden terhet gondot, felelősséget csupán arra a néhány fővezérre, akik nem üthetnek bátran a kardjukra, ha nem hallják maguk mellett morajlani az őket követő, hűséges, elszánt sereget!

(Máramarossziget.) **Dr. Gergely György.**

* * *

Mi debreceniek a vidéki tanintézetek érdeke mellett, amennyiben azok egyetemes érdekek, mindig készséggel szállunk síkra. Máramarossziget meg még ezen felül is kedves nekünk. Rokonszenvenvel kísérjük azért azokat a kibontakozási terveket, amik ennek az iskolának a jövődjére vonatkoznak s magunk is megvagyunk győződve arról, hogy ez a főiskolánk ott nagy nemzeti missiót teljesít. Azonban kérdeznünk kell, hogy úgy gondolják-e a máramarosszigeti iskola tanárai és buzgó harcosai, hogy még mindig mi vagyunk az öreg Toldi, ki az ország színeért és címeréért kiállhat s akinek ezért ki is kell állani? Azt hiszik, hogy van elég erőnk és tehetségünk ehez a védnöki és nemzet viadori szerephez s jogcímünk is van ahoz, hogy arra város, megye, kincstár, magyarság és állam helyett mi reformátusok és csak egyedül vállalkozzunk? Ha igen, akkor álljunk ki bátran s hozzunk meg minden áldozatot. Ha pedig erőnk gyenge volna, akkor keressünk segítő társakat és indítsunk nagy, országos mozgalmat, de semmi esetre se veszélyeztessünk egy nagy egyetemes érdeket azzal, hogy annak terhére olyan vállakra vesszük, amelyek azt meg nem bírják és elvégre magunkat se tegyük ki ennek az eshetőségnek. Ez az eshetőség már beállott, kérdés tehát, hogy miben állhatna a segedelem és a kibontakozás?

Szigeten az államsegélyes elemi és középiskolák módjára államsegélyessé kell tenni a jogakadémiát, melynek fentartása, eltekintve az egyetemes nemzeti érdektől, a kincstárnak, Máramaros legnagyobb birtokosának is eminens érdeke. Másképen is lehet segíteni a dolgon. Mozgalmat kell indítani az iránt, hogy a joghallgatók, bírók, ügyvédek képzése megfelelő szakintézet keretében történjék, mint a tanároké. Ez az ügyvéd-, bíró- és tisztviselő-képző intézet főleg a gyakorlati élet igényeit tartaná szem előtt, zárt intézet volna megszabott hallgatói, — nem: *tanulói* létszámmal; kollokválni, sőt közvetlen felelési kötelezettséggel. Csak az, aki ezt elvégezné, mehetne a megfelelő vizsgákra. Egyetemi rangfokot azonban csak egyetemi hallgatás alapján és csak az egyetemen szerezhetne, ahol szintén szervezetenek ilyen intézetek az egyetemi előadásoktól függetlenül maúimális létszámmal. Ezen kívül intézkedés történnék arra nézve is, hogy több hallgatót az egyetem fel ne vehessen, mint amennyi az illető termekbe beférhet. Már maga ez az utóbbi is képes volna biztosítani a vidéki főiskolák sorsát, amelyek részére az autonómiát is megadandónak tartom. De szeretném tudni más, illetékesebbek véleményét is.

Szerk.

Emlékezzünk régiekről.

N. Keszi Hajdu Lajos jegyzetei a debreceni kollégium életről az 1831–1839: évekről.

A dárdásbírókról.

A dárdások, vagy vulgó mendikánsok inspektora mindég egyik jeles esküdt diák volt, akit az oktatók gyűlés (professzorok, gimn. oktatók, esküdtek, szenior, kontra, szóval, akik a kollégiumban tanítással foglalkoztak) választott meg, akinek az egész had alá volt rendelve, akit ezért dárdás bírónak — inspector, praeses — neveztek.

Teendője volt különösen a dárdások estveli könyörgésén jelen lenni, a köztök való rendre és jó erkölcsökre felügyelni. Minden héten egyszerű kétszer törvényszéket tartott, az áthágókat megbüntette, mely büntetés főleg pálcáztatásban állott: a panaszkodókat meghallgatta, ezek a panaszok rendszeren a nagyobbak, a diákok ellen szóltak és ha igazaknak találta őket, akkor hűségesen megvédelmezte őket. Legáció választáskor jelen volt, mert a kisebb tanulók, a dárdások is választottak legációkat, a nagyobb diákok mellett, mint sublegatusok. Az inspektor ügyelt fel, hogy ez is jó renddel menjen és a nagyobbak méltalanságokat ne csinálhassanak velök. A kollégiumnak az volt a törvénye, hogy a diákok szolgáljanak egymásnak. A dárdásoknak ezért a szobákat kellett rendben tartani, a diákoknak pedig tanítani kellett őket és kontribuálni az eltartásokra.

A dárdások két osztályonkénti (néha osztályok szerinti) hadakba voltak osztva, mindenik kettős osztályra 1—1 nagyobb dárdás ügyelt fel a rétorok vagy a poeták közül, kik a dárdások inspektorának minden áldott nap jelentést tettek. Ezek osztották ki köztök a munkát, melyek voltak: a klasszisok seprése, az udvar tisztán tartása, a különböző eljárások, fennforgások, a szobák kiszolgálása és a földiákok, szenior, kontra esküdtek, kántus praeses, meg a machinisták körüli udvarlás. A machinistákhoz a legerősebbek rendeltettek, ezek segítettek a machina elszállításánál, meg a tűznél is. Az oktatói kar tagjainak is lehetett dárdása, gazdag diákok is kaphattak dárdást, de csak az oktatói kar engedelmével és azt is mindig annak hatalma alatt állva.

A dárdások szegény sorsú kisebb tanu.ók voltak, akik a falukról a tiszteletes urak, vagy az eklészia levelével jöttek ide be a kollégiumba s itt ha ugyan bevétettek, a mi szigorú próba után történt, szállást és ellátást találtak, olyan formán, hogy a diákok mellé vagy más szolgálatokra rendeltettek. Ha a diákok mellé, vagy egyesek mellé rendeltettek, azok asztaláról láttattak el. Viszont pedig a szobát ők takarították, asztalt ők terítették, az ételt a kókváktól ők hordották fel pontban 12 órakor. Az ifjúságnak nem volt szabad őket megbüntetni, hanyagságukat, restségüket, engedetlenségüket, vagy bármi más kihágásaikat a dárdás bírónál kellett bejelenteni. A kollégium dárdásait az inspektor élelmezte és minden nap kenyeret osztott nekik. Ezenkívül jövedelmök volt a legációba, őszi kéregetésbe és a szuplikációba való járás, ahol nagy diákokat kísérték és azok batyuját vinni segítettek. Így is kerestek egy pár forintot. Ezenkívül, mint tudom,

volt valami alapítványuk, vagy pénztáruk is, melyből a szorgalmasabbak csizmát, nadrágot és felöltőt kaptak. A dárdást, ha az úgynevezett úrfiak körül szolgáltak és azokat a tanulásban is segítették, az úrfiakkal egyenlő koszt illette meg és akkor ductoroknak hívták, különben tréfából compó, fattyú, bojtár, inas, madadur, mendicáns és szógám is volt a nevük. A földolog az volt, hogyha tanultak és magukat jól viselték, ingyen kitanulhattak, minden szülei segedelem nélkül. Így nőttek fel sok jeles embereink, akik közül idővel többen professzorokká és nagyhirű papokká is lettek az inspektorral együtt, akinek ha mi jutalma volt, nem tudom, de valami úgy emlékszem, hatalma pedig felettébb való.

Az ifjak élelmezéséről.

Ezen időben az ifjak különbözőképen élelmeztek. Némelyek éltek az úgynevezett *semperral*. Ez egyféle étel volt, mintegy itcényi mennyiségű félfont marhahússal. A hús az ételbe bele volt főzve, vagy sültén rá volt bundázva. Az étel maga a napok szerint borsó, bab, aprókása, köleskása, melyet paripafingnak is gúnyoltak, sárgarépa, káposzta (savanyú és kelkáposzta) kalarabé és tésztaneműekből állott. Készítője volt ez eledelnek a főzőasszony, — coqua — ki a kollégium épületében lakott s a kollégium főzőeszközeit használta.

A felső-szabolcsi egyházmegye jegyzőkönyvéből.

14. sz. Az egyetemes konvent 78—1911. sz. határozata b) pontja alapján beküldi az egyházkerületekhez és az egyházmegyékhez véleményezés végett „az Országos református lelkészi nyugdíj és özvegyárva gyámintézet” ügyrendjét, mint előadói tervezetet.

Egyházmegyei közgyűlésünk a különben igen nagy körültekintéssel készült és minden részletkérdést felölelő ügyrend-tervezetet mostani összeállításában nem tartja célszerűnek s így elfogadhatónak sem a következő okokból:

1. Az ügyrend nagy terjedelme, amely a nyugdíj-törvény egyes szakaszainak teljes, vagy részleges beillesztése folytán lett ilyené, már magában véve is nehezen kezelhetővé teszi e munkálatot; de még sokkal nagyobb hibája az, hogy a felölelt anyag rendszertelen összeállítása az egyes munkakörök és kezelő egyének ügykörének szétszórása a munkálat 161. §-át egész labirintussá teszi Ariadne fonala nélkül. Sokkal jobban elérné célját az ügyrend, ha a 3. §-ban felsorolt „egyházi személyek és hatóságok” ügykörét az ottani soorend szerint csoportosította volna, amidőn természetesen minden egyes esetben könnyen az egész ügyrend áttanulmányozása nélkül is feltalálta volna minden közreműködő hivatalnok.

2. Szintén igen nagy súllyal esik a mérlegbe a tervezet elfogadásánál az Ügyrendnek azon célzata, hogy az előadónak oly fontos hatáskört szatuál, amely ellentétben áll egész egyházkormányunkkal. Széleskörű intézkedési joggal ruházta fel konventünk ezen új szervét, amint ezt a 20, 21, 22, 36, 37—38. 51—52. §. 7. p., 75, 78—78, 83, 94, 96, 102, 103,

115, 116, 118, 123, 147. és 154. §-ban megállapított előadói teendők bizonyítják, amelyek egy embernek idáig egyházi törvényeinkben példa nélkül állók s amelyek nagyrésze a végrehajtó-bizottság hatáskörébe tartozók a törvény értelmében s egyszerűen át nem ruházhatók veszély nélkül egyetlen tisztviselőre.

3. Több olyan felesleges intézkedést foglal magába, amelyek elfogadása az egyházmegyék autonóm jogkörébe vág s így hatásköri összeütközésekre adhat alkalmat. Mindjárt ilyen a 4. §., amely az egyházmegyei pénzkezelők választásáról intézkedik és azok szolgálati idejét 1912 dec. 21-ig szabja meg. Mi szükség van erre, amikor az egyházmegyéknek 10 éves tartamra választott pénztárnokai kezelik a nyugdíj-intézet járulékait is s a 6. §. szerint ezek minden ténykedésért az egyházmegyék a felelősek a tagokkal és a nyugdíjintézettel szemben. Ugyanígy intézkedik a 10. §. az egyházmegyei nyugdíj-bizottsági tagok újráválasztásáról is szükségtelenül. Ugyanígy beletnyúlás az egyházmegye autonómiájába, — bár ez lényegében helyes, — hogy pénzkezelővé nem választható az esperes. Szintén felesleges, költséges és zaklató és pedig minden szükség nélkül a 7. §-ban megállapított, évenként 5 egyházmegyére kiterjedő véletlen vizsgálat, amidőn a pénztárnok felelős az egyházmegyével, ez a tagokkal és az intézettel szemben. A 7. §. is felesleges; az ellenőrzésről az egyházmegye úgy is gondoskodik.

4. Több ízben túllépi az ügyrend keretét s törvényt magyaráz és kiegészít, ami csak a zsinatnak lehet joga; így a 28. és 61. §. Még hozzá igazságtalan is, mint a 48. §., mely olyan egyéntől kíván tagjárséket, akít kizár a nyugdíj-intézet kebeléből. Ez esetben sokkal célszerűbb s igazságosabb volna a nyugalmazott tanárt lelkészül választó egyházra hárítani a fizetést. Elvégre volenti non fit injuria ilyen a 73. §. is, melynek 5. pontja szerint a lelkészi járulékok a lelkész halála után is az özvegyeken, vagy árvákon bevehetőek az ezzel megterhelt egyház által.

5. Felesleges zaklatásnak tartjuk a 108. §. által kívánt sok anyakönyvi kivonatot s bizonyítványt, mert ha a törzskönyv pontosan van vezetve, ezek az adatok abban mind kell, hogy pontosan bevezetve legyenek; kétely esetén kívánánk csak. Az 53. §. is ilyen zaklatásnak lehet okozója. Eszerint a más egyházmegyébe költözött lelkészek hátralékait azon egyházmegye köteles behajtani, amelyből a lelkész távozott. Ez a különböző időben távozó lelkészeknél sokszor lehetetlen; ellenben azon egyházmegyében, lehető, sőt könnyű, amelybe költözik s ezért ilyen módon volna ez módosítandó. Túlszigorúnak tartjuk a 82. §-t, amely azon tagoktól, akik november 1-ig be nem fizették járulékaikat, azon év január 1-től, tehát 10 hóra visszamenőleg is követel kamatokat, igazságtalan is, mert hiszen ezek a járulékok csak október végén esedékesek. Igazságtalan még a 130. §. is, mely a nyugdíjazásnál az orvos költségeit az egyházmegyékkel fizeteti.

Egyházi élet.

Jelentés a „törökszentmiklósi ref. szeretetegylet“ 18-ik munkaévről az 1911. évről.

Az elhagyatott szegények, árvák és betegek gondozását egyházunkban a lefolyt 1911. évben is Szeretetegyletünk végezte a presbyteriumnak 1910. évi december hó 16-án adott megbízásából, az ugyanazon megbízás folytán az ügyvezetésre küldött bizottsági tagok, névszerint Elekes Lajos gondnok, B. Tóth Sándor, Ponyokai István, Sz. Farkas Sándor, Szemes Bálint és Pabar János presbyterek közreműködésével.

Egyletünk új szervezetében is a régi jónak és helyesnek bizonyult nyomokon haladt, alkalmazkodással azonban a főtiszteletű egyházkerület által alkotott, az elhagyatott szegények, árvák, betegek gondozásának módjáról szóló szabályrendelethez. Évi jelentésem keretében tehát most is, a multakéval azonos adatokkal számolok.

Dolgoztunk és áldoztunk tagok és vezetők. Jótékonyssággal és adakozással szereztünk Istennek gyönyörűséget, nagy nevének dicsőséget. Befoglaltuk lénykedéseink közé a hit és erkölcsi élet ápolását, erősítését. Ezért tartottunk október hó ötödikétől karácsony szombatig minden kedden délután éneklés, imádkozás, biblia magyarázat tárgysorozattal vallásos összejöveleteket, ahol azután megtárgyaltuk a szegények, árvák, betegek iránti teendőnket: az szegény iskolás gyermekek téli felruházásának, karácsonyi segélyosztásának és az esetről-esetre felmerült segélyezések ügyét.

Kiterjesztettük működésünket a pusztákról, tanyaokról összegyűjtött gyermekekre, hogy a téli konfirmációi hitoktatás ideje alatt jó református családknál elhelyezve, sokakat ingyen ellátásban részesítve, megtartsuk őket Isten országában s a református anyaszentegyház hűséges tagjainak. Ezekért a pusztai gyerekekért évről-évre több száz koronára menő áldozatot hozott és hoz egyletünk. Állítjuk, hogy nyereséges volt áldozatunk: de vakok volnánk, ha nem látnánk, hogy azon 18 esztendő alatt, mióta ezt az áldozatot évről-évre meghoztuk, sokat változott a helyzet képe körülöttünk. — Azóta határunk minden népesebb központján iskolák létesültek s állandósították a tanítást. Ma már a pusztákról másféle anyag kerül be a konfirmálandó gyermekekben, mint ezeltől 18 esztendővel a teljesen iskolázatlanokban. A pusztai iskolák állandósítása a pusztai hitoktatás állandósítását vonja maga után. Ma már Szeretetegyletünk minden felvilágosult tagja látja s kell, hogy belássa, hogy a pusztai gyermekek állandó hitoktatásában hozott áldozatban van az egyházvédő munka.

Részt vettek egyletünk tagjai az országos gyermekvédelemben: amennyiben a helybeli telepbizottságban felekezeti érdekeinket képviselve, azon fáradoztak, hogy a református vallású védettek református vallású családoknál helyeztessenek el, református vallásban neveltessenek és hogy a nem református felekezeti családoknál elhelyezettek is tanítókötelek korokban a református iskolába beiskoláztassanak.

Feladatunkat képezte, hogy a munkaképtelen, elaggott, elhagyatott szegények a városi szegényházban, a betegek a megyei és budapesti kórházba felvételtek és beszállítottak. Utazási költségüket egyesületünk több esetben fedezte. Több szegény betegnek orvosságot vásárolt.

A hit és erkölcsi életet, a vallásos összejeveletek mellett vallásos nyomtatványok útján is ápolta egyesületünk. Az „Olajág”, a „Mustármag”, a „Szeretet Hírnöke”, a „Téli Ujság” és Török Imre „Szeretete” sok családnak volt kedves olvasmánya.

Aranykönyvünk lapjain az adományok, segélyezési naplónkban a szegényeknek nyújtott jótétemények beszélnek s hirdetni fogják évszázadokra, hogy nemcsak szóval szerettünk, de cselekedettel és valóssággal.

Hagy beszélje ezeket az adományokat és jótéteményeket az én évi jelentésem is.

Az adományok közt legelső helyen említem meg a lelki ajándékokat: azt, hogy a puszta konfirmándus gyermekeket a téli tanfolyam alatt napos beosztás szerint és hetenként változtatva, délelőtt és dél utánoként hét férfi és hat nőtárs énekelni, imádkozni tanította, a keresztyénies gondolkozáshoz és élethez szoktatta. E lelki jótétemények névszerint: Békési István, Ladányi István, Pabar János, N. Barna Imre, K. Szabó Illés, Fagyal Antal, M. Pató Imre, Tóth Károlyné M. Pató Zsuzsánnával, Simon Károlyné ifj. Molnár Sándornéval, Bódi Zsuzsanna Bandzsik Zsigmondnéval, Kóródi Sándorné Iván Imrénével, Sánta Imréné Sánta Erzsébet Vas Klárával, Futás Mihályné Sarkadi Illésnével.

A puszta konfirmándusok beszállítására és elátására, a felmerült 228 korona szükségletre adakoztak: a fogyasztási szövetkezet 40 koronát, Csikós Imréné Juhász Rozália 2 kor., ifj. Korom Istvánné 1 kor., Botlik Bálint és Sajtos Zsófia 5 kor., Sánta Imre és Elekes Juszta 20 kor., F. Tóth Imre és Bacsa Sára 5 kor., E nemeslelkű adományok összege 73 korona.

November hó 7-én 34 gyermeket öltöztettünk fel részben vagy egészben 373 kor. 62 fill. értékben. E segélyezéshez adományt küldtek: Schnetzer Ágoston 40 kor., Polgár Béláné bárónő 10 kor., Török Gáborné 6 kor., Kóródi Sándorné 2 kor., Pólyik Jánosné 2 kor., Cs. Szabó Lajosné 2 kor., özv. Dögei Lajosné 2 kor., Győri Borbála 2 kor., Sipos Balázné 1 kor., Elekes Lajosné 2 kor., Zafir Péterné 2 kor., Botlik Istvánné 2 kor., Kutas Bálintné 8 kor., Nagy Gergelyné 2 kor., Tákos Imréné 1 kor., Olajos Pálné 2 kor., özv. Pató Illésné Pató Klára 4 kor., Külley Béláné 14 kor. értékű ruhának valót küldött. Felöltöztettek egy-egy kis leányt: Bagossy Klára, Csikós Istvánné, Sarkadi Illésné; 1 kis fiút Botlik Bálintné. Kóródi Sándorné 3 leány-ruha varrásdíját fizette ki. E nemű adományok értéke 135 korona.

Karácsony előtti 18-án délután begyűjtöttük az elhagyott aggokat és árvákat s élelmiszerekben, ruháknémben és pénzben 177 korona értékű segélyt osztottunk ki közöttük. Özv. Dögei Lajosné, Botlik Bálintné, Kóródi Sándorné, Szabó Józsefné, ifj. M. Pató Imréné és Kocsis Imréné voltak szívesek a megjelentek között kiosztani és eljuttatni a teljesen elerőtlenedett s betegen feküdt szegényeinkhez a szeretet karácsonyi ajándékát.

A karácsonyi segélyezésre adományokat küldtek: Özv. Bagossy Lajosné 6 drb téli meleg fejkendőt, dr. Rácz Albertné 4 kor., Nagy Gergelyné 2 kor., Majláth Sándorné 4 kor., Deák Miklósné 2 kor., Gelei Sándorné Gonda Eszter 2 kor., Sántáné Elekes Juszta 3 kor., Zafir Péterné 2 kor., Kutas Bálintné 5 kor., Gelei Istvánné Kerekes Erzsébet 1 kor., B. Papp Imréné 1 kor., Csikós Imréné 1 kor., Csikós Istvánné Tóth Klára 2 kor., Sulykos Bálintné 2 kor., ifj. Csikós Istvánné 2 kor., özv. Molnár Józsefné 2 kor., özv. Botlik Imréné 1 kor., R. Tóth Jánosné 1 kor., Olajos Pálné 2 kor., és 10 kiló kalácsliszt, Pap Péterné kalács, Szűcs Istvánné kalács, sütemény, hús, szalonna, Külley Béláné déli gyümölcsök, Borbély Gyuláné hús és tarhonya, Török Gáborné egy kenyér, Pató Imréné percc, sütemény, Kocsis Sándorné kalács, Pató Illésné kalács, sütemény, Szabó Józsefné sütemény, B. Pap Mihályné kalács, özv. Kormos Sándorné kalács, Botlik Bálintné kalács, Bódi Imréné sütemény, kalács, Kóródi Sándorné kalács, P. Vigh Illés kenyér, szalonna, hús, Tóth Gyuláné szalonn hús, kolbász, Kocsis Imréné kalács, özv. Dögei Lajosné kalács, Bacsa Bálintné kalács, ifj. M. Pató Imréné sütemény, Sulykos Bálintné kalács, kolbász. A karácsonyi adományok hozzávetőleges értéke: 151 korona.

Egyéb segélyben az év folyamán kiosztott: 45 korona 60 fillér és a puszta uradalmi iskolába járó református vallású tanulóknak 29 kor. 60 fillér értékű jutalom-könyvek és vallásos nyomtatványok.

Tagdíjaikon felülfizettek: özv. Molnár Józsefné 1 kor., Jani Jánosné 1 kor., Pap Mihályné 1 kor., Bana Lajosné 40 fillér, Dögei Illésné 1 kor., Gelei Bálintné 1 kor., Karakas Sándorné 1 kor., Botlik Imréné 40 fillér, Kerekes Józsefné 1 kor., Karacsi Imréné 1 kor., Karácsony Jánosné 1 kor., Karakas Mihályné 1 kor., Sz. Farkas Sándor 1 kor., Csikós Imréné 1 kor., Bacsa Bálintné 1 kor., Csikós István 1 kor., Csikós Istvánné 1 kor., Ladányi Sándorné 2 kor., Ny. Kovács Sándorné 1 kor., Külley Béla 1 kor., Szabó János 1 kor., Elekes Mártonné 1 kor., P. Vigh Illésné 2 kor., Török Ferencné 1 kor., Cs. Szabó Illésné 1 kor., B. Papp Márton 1 kor., Szilágyi Lászlóné 1 kor., Kormos Illésné 1 kor., Dorika Sándorné 9 kor., B. Kis Sándorné 4 kor., Polgár Józsefné 2 kor., özv. Bana Istvánné 1 kor., Papp Istvánné 1 kor., Első Földmívelő-kör 2 kor., T. Nagy Bálintné 1 kor., Lukács Sándorné 1 kor., Köteles Andrásné 1 kor., Bana Jánosné 1 kor., Sebestyén Bálintné 1 kor., Récsey Zoltán 1 kor., ifj. Csikós Istvánné 1 kor., Bódi Imréné 1 kor., Karacsi Imréné 1 kor., Csala Sándorné 1 kor., Czégény Sándorné 1 kor., özv. Czégény Sándorné 1 kor., ifj. Hajik Jánosné 1 kor., Kocsis Sándorné 1 kor., Pap Sándorné 1 kor., Pap Imréné 2 kor., Lőrinczi Mihályné 1 kor., Elekes Péterné 1 kor., R. Tóth Jánosné 1 kor., Nagy Sándorné 1 kor., Vas Klára 40 fillér, Pató Ferencné 1 kor., Bacsa Bálintné 1 kor., N. Bana Imréné 1 kor., Csongrádi Sándorné 1 kor., Ny. Kovács Lászlóné 1 kor., Szikszai Imréné 20 fillér, Deák Lajosné 60 fill., Balogh Sándorné 1 kor., Olajos Pálné 1 kor., ifj. Pató Ferencné 1 kor., Búzás Sándorné B. Papp Juszta 2 kor., ifj. Győry Miklós 1 kor., Fóra Sándorné 1 kor., Dögei Lajosné B. Kis Rozália 2 kor., Gonda Józsefné 3 kor., Dögei Lajosné 1 kor., Tóth Károlyné 1 kor.,

Kánya Sándorné 1 kor., Czégény Mihályné 4 kor., Czégény Mihály 4 kor., Cs. Varga Imréné 1 kor., ifj. Santa Istvánné 1 kor., N. Kovács Istvánné 1 kor., Gulyás Györgyné 1 kor., ifj. Kóródi Józsefné 1 kor., Sarkadi Lajosné 1 kor., Pap Mihályné 1 kor., Bacsa Balint 1 kor., Pató Illésné 1 kor., ifj. Molnár Sándorné 1 kor., B. Varga Imréné 1 kor., Vas Istvánné 1 kor., Sarkadi Illésné 1 kor., Bana Mihályné 1 kor., ifj. Lovas Bálintné 1 kor., B. Kis Mártonné 1 kor., P. Vigh Sándorné 1 kor., B. Papp Illésné 1 kor., Füzesy Imréné 1 kor., Debreceni Imréné 1 kor., ifj. Gelei Istvánné 2 kor., Zákos Imréné 1 kor., Fóra Sámuelné Polgár Ilona 2 kor., Nagy Bálintné 2 kor. Összesen 135 kor. 90 fillérrel több, mint a múlt évben.

Az évi adományok között figyelmet érdemel az egyházközség 90 kor., a Hitelszövetkezet 200 korona adománya.

Alapítóink sorába belépett a Kuncze-család, Kuncze Imre városi volt főjegyző nevére és emlékére tett százkoronás alapítvánnyal.

Állandó pártoló tagul ajánlkozott a Törökszentmiklósi Takarékpénztár, ez évre már be is szolgáltatott 20 korona évi járulékkal.

Új tagok lettek: Kovács Béláné, Kovács Béla, Mészáros Béláné, Gulyás Flóriánné, Schnetzer Ágoston, dr. Füzesy Elemérné, Szabó Pálné, Fóra Sándorné, Karakas Lajosné, Dögei Lajosné, B. Kis Rozália, Sípos Sándorné, Sípos Ferenc, özv. Konczi Sándorné.

Elhaltak: Ladányi Sándorné és Bottyán Bálintné. Nyugodjanak poraik békében, emlékezetük legyen áldott!

Tagok száma: 220.

Hálás kegyelettel őrizzük nevét és felelősségét, felgyűjti emlékezetét és jótéteményét időről-időre azon kegyes alapítóknak, kik alapítványaik által lehetővé tették, hogy együletünk a szeretet könnyeket lörlő, nyomorúságot enyhítő munkáját gyakorolhassa. Ez alapítók: Polgár József, Molnár Borbála, Molnár Sándor, Molnár Zsófia, Varga József, Vas József, B. Pap Mártonné, Cs. Szabó Erzsébet, özv. Hajdú Jánosné Tóth Juliánna, özv. Cs. Szabó Istvánné, Kormos Sándorné, Molnár Rebeka, Korom Sándorné, Botlik Bálintné, özv. Fazekas Józsefné, Török Ferenc, Kutas Bálintné, Török Gáborné, B. Kis Károly, B. Kis Károlyné, Polgár Béláné, Polgár Mihályné, Alföldi Imréné, B. Kis Bálintné Szikszai Sára, Pató Imre és neje Deák Juliánna, dr. Tóth János, Dögei Sándorné B. Kis Eszter, Kormos Ferencné, Bana Eszter, Kiesi Bálintné Botlik Erzsébet.

Alapítványi tőkék segélyezésül szolgált kamata 116 korona 33 fillér.

Az évi pénz és természetbeni adományok értéke a tagdijakkal együtt 1266 korona

33 fillér. Az évi pénz- és természetbeni segélyek értéke	853	korona	92	fillér
Pénztári bevétel	4107	„	19	„
Kiadás	1083	„	76	„
Maradvány	3023	korona	43	fillér

Erre fedezet:

1. Alapítványokban	2180	korona	—	fillér
2. Készpénzben	843	„	43	„

Összesen 3023 korona 43 fillér

Ezeknek utána szálljon le a szeretet Istenének gazdag áldása mindazokra, akik szánakozó szívvvel, segíteni kész szeretettel munkások voltak szeretet-egyletünk szegényeket, árvákat, elhagyottakat gyámolító dolgában. Szálljon áldás az égből Istentől mindegyik egyes szeretetegyleti tagra. Közzölje a maga kegyelmét a Mindenható Elekes Lajossal, együletünk nagy hűséggel fáradozott pénztárosával, hogy azon hivatalában is, melyre egyházközségünk bizalma elhívta, szolgálhassa jó kedvvel és sikeresen Isten anyaszentegyházát.

Az Istennek békessége legyen mindnyájan tielitek Szeretetegyletünk tagjai!

Törökszentmiklós, 1912 január hó 17-én.

Olajos Pál,

ref. szeretetegyleti elnök.

Templomszentelés Hajdubagason.

1912 február 18-dik napján.

A hajdubagosi református egyház templomát 15.000 korona költséggel kívül és belől teljesen újjáalakította és e diszes templomot tiszántúli egyházkerületünk fáradhatatlan buzgóságú püspöke folyó hó 18-án, kenetteljes imával az Istennek házává felszentelte. Püspök urunk 18-án, reggel 7 órakor indult útra Dávidházy János esperes, Jánosi Zoltán egyházkerületi tanácsbíró, Hajdu Zsigmond püspöki titkár, dr. Lencz Géza theol. dékán és Nagy József tanítóképző-intézeti igazgató kíséretében. — A hajdubagosi állomáson a község főjegyzője üdvözlése és püspök urunk köszönő válasza után lovas bandérium vezetése mellett, kocsikon a templom elébe érkeztünk, hol Berki Sándor lelkész a presbiterium élén hálával köszöntötte püspök urunkat és átadta a templomnak kulesát, hogy azt a nagy Istennek nevében nyissa ki. Időnk volt bőven, a lelkészlakon a vendégszerető papné gazdag reggelivel üdítette és melegítette fel vendégeit. Kilenc óra után a harangok hívó szavára a már teljesen megtelt templomba mentünk, hol a „Jövel Szentlélek Ur Isten, és „Im bé jöttünk nagy örömmel, kezdetű ének négy verse és a hajdubagosi dalárda éneke után püspök urunk imádkozott. Az imát nem méltatom, külön lenyomatban fog megjelenni az elhangzott beszédekkel, gyönyörűséget talál benne majd az olvasó. Az ima elhangzása után Jánosi Zoltán debreceni lelkész predikált Ap. Csel. XVII. 22–31. versei alapján, szónoki képességének, nagy tudásának és a Léleknek minden erejével, ezután Dávidházy János esperes áldotta meg a gyülekezetet s végül Szécsi István mikespécsi lelkész vett fel a keresztség szent sákramentomával 4 kisdedit anyaszentegyházunk kebelébe.

Istentisztelet végeztével a lelkészlakon a tisztelő küldöttségeket fogadta püspök urunk. A pres-

biterium tisztelgése alkalmából kiemelem azt a jelenséget, hogy a templomépítés körüli nemes munkájáért megdícsérte püspök úr az előjáróságot, de nyomban utána tette, hogy még sok tenni való vár reájuk, mert ha az Istennek díszes hajlékot emeltek, nem nézhetik tovább, hogy az Istennek szolgálja egészségtelen, elavult, szűk hajlékban nyomorogjon. Tisztelgett a község: a zsidó hitközség, kik püspökünkben a zsidóság nemes lelkü pártfogóját köszöntötték. A tanítótestület, az olvasó-egylet jöttek egymásután, mind kedves emlékekkel távozva el a püspök urunk ajakáról elhangzott elismerő, buzdító vagy bátorító szavak után.

A szépen sikerült ünnepélyt közébed zárta be a község háza, hol a község és egyház vezetői, a közeli szomszéd községekből papok, papnők, férfiak, asszonyok és leányok is voltak jelen és élénkítették a hangulatot. Pohárköszöntőkben nem volt hiány. A lelkész, az esperes és többen éltették püspökünket. Az egyházat, a szabad hajdúkat és végül a nőket is.

H.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

817—1912. sz.

Nagytisztelendő Esperes Úr

Tapasztalván, hogy a segédlelkész minősítésű helyetteslelkészek alkalmazása körül bizonyos, a törvénnyel nem egyeztethető gyakorlat kezd ki-fejlődni, szükségesnek tartom becses figyelmüket felhívni a következőkre:

1. A 290—1907. sz. egyházkerületi szabályrendelet értelmében a segédlelkészek elhelyezését időközileg a püspök gyakorolja a segédlelkész-elhelyező bizottság véleménye alapján. Úgy hiszem, be méltóztatnak látni, hogy a sűrűn jövő változásokat lehetlenség az említett bizottság előzetes véleményezése alá bocsátani. Legfeljebb csak annyit tehetek meg, hogy az érdeklő esperes urak becses véleményét adott esetben kikérem.

2. Ha a helyzet azt teszi kívánatosná, hogy helyetteslelkészül is a püspök által kirendelt segédlelkész alkalmaztassék: a helyetteslelkészi felhatalmazás az illető esperes jogkörébe tartozik. (E. T. II. 67. §.)

3. „Helyetteslelkészül csak oly lelkészjelöltek alkalmazhatók, akik mindkét lelkészképesítő vizsgálatukat letették.” E. T. II. 67. §.) Ha tehát a püspök által kirendelt segédlelkész nem tette volna le mindkét lelkészképesítő vizsgálatát, akkor a lelkészi jurisdikcióval valamelyik szomszédos rendes lelkész bízandó meg.

4. Mivel a két vizsgát le nem tett lelkészjelölt helyetteslelkész nem lehet s mivel „rendes vagy helyetteslelkész nélkül presbiteri gyűlés nem tartható” (E. T. I. 38.), önként értendő, hogy mindazok a presbiteri határozatok, amelyek mindkét vizsgálatot

le nem tett lelkészjelöltek elnöklete alatt hozattak, érvénytelenek s a felettes hatóság által megsemmisítendőek.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1912 február 8.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Irodalom.

Kuthy Elemér new-yorki lelkész és esperes ebben az évben is változatos tartalmú, református és magyar ízü naptárt adott ki, ami egyszersmind egyházmegyéje évkönyveként is tekinthető.

Új kiadásban jelent meg Uray Sándor debreceni lelkész, lapunk munkatársának „Védekezzünk az iszákosság ellen” című alkoholelles beszéde. A mű egy hasonló című nagyhirű orvosi könyv adatai alapján készült. Kapható szerkesztőségünk útján is, ára 12 fillér.

Emléklapok. Gelléri Szabó Jánosnak, a budapesti, debreceni és pápai főiskolák, halála harmadik évfordulóján, 1911 november 26-án ünnepélyt rendeztek Budapesten. Most ez ünnepélyen elhangzott beszédekét és imát, költeményt kiadták a jótéteményt élvező kollégiumok.

„**Krónikás írások**” címmel Koncz Ákos levéltárnok Debrecen múltjából egy kötet elbeszélést fog kiadni s arra most előfizetéseket gyűjt.

Tanügy.

Cseke Gábor, hajdúszoboszlói igazgató-tanító, igazgatói állásáról betegeskedése miatt lemondott.

Nagyszalontán az elemi iskolákban a félévi vizsgálatok még mindig szokásban vannak. Ezt a vizsgát — mint értesülünk — február első felében szép eredménnyel tartották meg.

Adomány. Báró Drechsel Gyula békési lakos, korán elhunyt Antal nevű fia emlékére 1000 koronás alapítványt tett a békési református főgimnázium részére.

KÜLÖNFÉLÉK.

Szarka Boldizsár.

Az egykori jeles debreceni diák, atléta diák, majd püspöki segédlelkész, jelenleg panyolai ifjú lelkipásztor nevét aranyos szárnyaira vette a hír. Napok óta széles e hazában emlegetik, csodálva olvassák az egyszerű falusi lelkész nevét s adják tovább szájról-szájra. Az ő halált megvető hősiességéért, férfias lélekjelenléteért,

emberfeletti testi erejéért, melyekkel százak életét szabadította ki az árvíz rettenetes halálából, minden pillanatban kockáztatván tulajdon ifjú életét; — hogy megbizonyítsa amaz evangéliumi ígét, mely őfelőle is megíratott, mint egy szent prófécia a János ev. X. r. 11. versében: „A jó pásztor életét adja a juhokért!”

Büszke örömmel hajtjuk meg a zászlót ifjú lelkészársunk előtt s szeretnők odakiáltani ennek a kúfárkodó, önző, bűnös világnak: néz-zetek, ilyen a kálvinista pap! Akit ti lenéztek, lekicsinyeltek, róla tudomást se vesztek! Óh, mert hány, meg hány Szarka Boldizsárt tudnánk mi mutogatni itt is, ott is, kik az élet ezernyi küzdelmei közepette hasonló hősiességgel, nem, nem: *hittel* megállják és el nemi hagyják semmi körülmények között az ő örhelyüket. Mert olyan a mi életünk, mint a folyton szakadozó gát mellett élőké s a mi küzdelmeinknek vége csak a sír...

Szarka Boldizsárra pedig, ismét mondom, büszkék lehetünk. Nem azért, mert a hír szárnyaira vette, hanem mert a veszedelemben megállotta helyét, úgy, hogy mindnyájunknak példa adónk lehet.

Az ő szomorú körülmények között is szép példaadásáért az ő gyülekezetével egyetemben, hálát adhatunk a mi Istenünknek ő érette.

(is.)

Halálozás. Segesváry József, a nagykarolyi református egyházmegye nyugalmazott esperese, kántorjánosii lelkész, élete 78-ik évében Lorántházán, ahol veje házában töltötte csöndes utolsó éveit, hosszas gyöngéledés után elhunyt. Február 20-án délután 2 órakor temették el Kántorjánosiban. Kiváló szónok és egyházi író, szerető szívű, mindenekhez nyájas, jóakarátú egyházkormányzó, az árvák gondját is felvevő családanya költözött el vele sorainkból. Emlékét kegyelettel őrizzük. A B. F. R. A.

Szatmár veszedelme! A kedves jó pátria, a reformáció ősi fészke, Szatmár vármegye újra szenved. És mi le se töröltük múltkori könnyeinket, most újra sírhatunk a pátria pusztulásán. Színmagyar és színreformátus falvakat horított el a rettenetes árvíz veszedelem. Pedig a régebbi nagy árvizek után úgy rendbe hozták a gátakat, szabályozták az ereket és folyamokat, hogy azt hitték, többé nincs árvíz-veszedelem. Most pedig megkondultak ismét a vészharangok, a hideg téli éjszakában meggyúladtak az erdőn szinű és idegen szagú szurokfáklyák; segélykiáltások reszkettetik a levegőt s egymásután temeti maga alá az ár a szegény magyar nép egyetlen földi vagyonát, zsuppos vagy nádas házikóját. Panyola, Kérsenjén, Nábrád, Tizsakóród, Milota, Cseke, Uszka,

Magosliget, Kispalád, Nagypalád! Ide hallatszik és a szívünkbe nyilallik jajkiáltások. Veletek sirunk, kedves ismerős helyek és imádkozunk érettetek, hogy az Úr szüntesse bé ostorát s a ti hitetek tisztaságáért, hamvaiból feltámadó Phönixként teremtsen újjá titeket.

Marjay Péter, a hajduböszörményi egyház újonnan elválasztott lelképásztora, március 10-én köszönt be az ottani új templomban. Nagy ünnepélyvel fogadják.

Kolozsváron nagy napok vannak, folyó hó 24-én és 25-én tartják a Kálvineum javára rendezett ünnepségeket. A program főbb pontjai ezek: 24-én, szombaton d. u. 6 órakor a magyar-utcai templomban Istentisztelet (imádkozik dr. Baltazár Dezső püspök, predikál Sörös Béla losonci lelkész). Ugyanaz nap este 8 órakor a Menza disztermében ünnepély, melyet dr. Kenessey Béla erdélyi püspök nyit meg s dr. Baltazár tartja az ünnepi beszédet. Utána ugyancsak a Menzán bankett. Másnap, vasárnap d. e. a magyar-utcai templomban predikál Uray Sándor debreceni lelkész. Az ünnepély jövedelméhez csatolják az Istentiszteletek kollektáit is.

Lélekmentés. Ezzel a címmel néhai Gergely Antal tollából egy kis tárcát közlünk, mely még 1905-ből való. Így kell az ő írásait valósággal felkutatni s megmenteni a múlandóságtól! A leánykereskedés ellen épen mostanában mozdult csak meg a magyar társadalom. Ime, a mi prófétalelkű Antal papunk már ezelőtt 7—8 évvel sürgette annak szükségét. A hatalmas cikkekre felhívjuk olvasóink figyelmét. És egyuttal kérjük, hogy ha örökre siratott, korán elköltözött atyánkfianak valamelyes írása kezökbe kerül, szíveskedjenek elküldeni azt a szerkesztőségnek; mi közreadjuk, hogy az elveszéstől megmentsük és közkinccsé tegyük.

A debreceni református egyházmegye baránci lelkészi köre folyó évi március 7-én Biharnagybajomban Kálvineum-estélyt rendez. A fényesnek ígérkező ünnepség rendezése élén F. Varga Lajos, az említett lelkészi kör elnöke, továbbá Kozma Zsigmond biharnagybajomi és Ballay Aladár dancsházai lelkész áll.

A püspöki hivatal hosszas odisszea után végre kényelmes, jó otthonba jutott. A régi helyiség évtizedek óta szűk, kényelmetlen és sötét volt. Már az a földdel egyenlővé tétetett s helyette büszkén emelkednek mind magasabbra az új bérpalota acélbordás falai. Így több, mint egy évig a debreceni egyház jóvoltából, az egyházi hivatal udvarán levő „tanító-otthonban” helyeztetett el ideiglenesen a püspöki hivatal. Most aztán lejárt a bújjdosás ideje. Az Egyháztér 17. sz. ház földszintjén (ott, ahol boldogult Eröss püspökünk ideiglenes lakása volt) négy tágas, világos szobát kapott a püspöki hivatal, — nagy öröme a mi kedves Hajdu Zsiga bátyánknak.

Templomszentelés és Kálvineum-est. F. évi május hó 12-ére nagyszabású Kálvineum-est van tervezve Makóra, melyen főtisztelő püspök úr is részt vesz. Ezt megtudva a szomszédos Magyaresanád lakossága,

templomuk felszentelési idejét május 13-ra tűzték ki, hogy püspök úr és kísérei ezen is részt vehessenek.

A dekoltázs. Tiszteletteljes bocsánatot kérünk a nyájas olvasótól, hogy e komoly irányú, szigorúan egyházi jellegű öreg lapban ily profánus szót írunk címéül e pár sornyi írásnak. De hát a felelősséget X. Piusz atyára hárítjuk, ki még nálunknál is komolyabb s ünnepélyesebb *motu*-jába elegyítette a frivol szöcskét; mi tehát csak regisztrálunk. Ime tehát a legújabb *motu proprio* rendelkezése ez: ha valamely társaságban ha csak egy hölgy is kivágott ruhában (dekoltázs-ban) jelenik meg, — ott a papnak semmi helye: szedje-vegye a sátorfáját s induljon — hazafelé. Minthogy egyébhez úgy sincs jussunk, tehát csak így magunkban és magunknak tesszük fel a kérdést: hát olyan veszedelmesnek tartja ő szentsége a dekoltázst? Vagy megfordítva: olyan gyöngéeknek tartja a papjait, hogy ezt a látványosságot ki nem állják? — Avagy egy másik beállítás: A divatot akarja-e korlátozni a *motu*, vagy pedig a papokat?... Végre pedig bevalljuk, hogy a feltett (illetve fel nem tett) kérdésekbe úgy eltévedtünk, hogy most már azt se tudjuk, hogy *motu proprio*-e csakugyan ez a *motu*, vagy pedig egyéb; és hogy a reverendán lehet-e dekoltázs?! Az egész híradásból végezetre annyit tartunk fenn, hogy a dekoltázs — *motu* — történetét meg akartuk örökíteni. Méltó péá.

„A külföld rólunk.” Ezzel a címmel egy rövid kis cikk jelent meg Székely István tollából a dunántúli Prot. Lapban. Átvesszük belőle ezt a pár szót: A lipesei „Wartburg”, azt írja Magyarországról, hogy itt a protestantizmus az aggodalmat kelt megállapodás, sőt visszafejlődés idejét éli. Argumentuma a cikknek az, hogy a múlt (1909.) évben a magyar prot. egyház áttérés és reverzális folytán közel 2000. kivándorlás folytán 16 ezer lelket veszített. Végül hibáztat a „Wartburg” bennünket, amiért elzárkózunk, különösen mi magyarok a külföld protestáns szellemi erőforrásaitól. — Hát ennek a német cikknek szóról-szóra igaza van! Újabban felkeresnek ugyan gyakran a külföldiek bennünket; pár év óta a külföldön tanuló diákjaink száma is öröndetesen növekedett; de azért az ő erőforrásaikból még alig, mondhatni semmit se merítettünk. Diákjaink inkább egzézisért, meg dogmatikáért mennek oda ki; a való élettel pedig vajmi keveset törődnek. Vagy ha látnak is üdvös és hasznos dolgokat, itthon aligha próbálkoznak valamit megvalósítani. Marad minden a régiben. Pedig a távolból dicsőhimnuszt zengenek a külföldi vasárnapi iskoláknak, ifjúsági egyesületeknek, szövetségeknek. — s nézzük meg, hogyan áll ezeknek ügye idehaza? Bizony, ismerjük be, hogy a külföld hamarabb belátja bajaink okát, mint mi... És nines-e Gileádban balzsamolaj, és ninesen-e ott orvos?

Hódmezővásárhelyen az egyháztanács elhatározta, hogy a múlt évi pénztármaradványból 4600 koronát kioszt a tanítók jutalmazására.

Második vasárnapi iskola Debrecenben. Nem régiben hírt adtunk arról, hogy a debreceni patronázsegyelet védnöksége alatt álló szegény, elhagyott gyermekeket Csiky Lajos patronázsegyeleti titkár segítségével Nagy István főiskolai szenior összegyűjtötte s azóta minden vasárnap vallásos oktatásban részesíti őket. Most, az első lépés után elkövetkezett a második. A vaggongyári kolóniában, ahol már tavaly óta folyik az evangélizáló munka, megnyílt a második debreceni vasárnapi iskola. Itt ugyanis állami iskola van s az ide járó gyermekek osztályösszevonással kapnak csak heti 1 vallásórát. Ezek a kis református gyerekek aztán állandó látogatói voltak a vasárnap esti összejöveteleknek. Minthogy pedig a helyiség szűknek bizonyult, a gyerekeket d. u. 4 órára, tehát egy órával a nagyok összejövetele előtt gyűjtik össze s tanítják a szokott vasárnapi iskolai programmal a vezetők. Mintegy 40–50 gyerek látogatja vasárnaponként a szerény kis összejöveteleket s hallgatják és tanulják nagy örömmel a Jézus dolgait. És beteljesedik rajtuk az írás szava: „*a kisdetek és csecsemők szájából szerezétek dicséretet!*” (Csak az a kár, hogy a debreceni vasárnapi iskolák ügye iránt a theológus ifjúság épenséggel nem érdeklődik. Pedig a nevelés-tani kollokviumok mellé nem ártana egy kis gyakorlat sem, a modern belmissió mesgyéiről. Mi a véleménye Csiky nagytiszteletű úrnak?!)

Simon Ferenc szászvárosi református főgimnáziumi igazgatót a király a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

Úgy látszik, a kultuszminiszter komolyan foglalkozik azzal a tervvel, hogy Hajdudorogon magyar görög katolikus püspökséget állítson fel. Mint már ez szokásban van (pl. a debreceni egyetem felállítása előtt is így történt), ajánlatot kért a miniszter Hajdudorogtól: mit ad, ha püspökséget kap? Szóval: hoccí, nesze. Hogy az ajánlatot kielégítőnek tartja-e majd a miniszter, még tudni nem lehet. Mindenesetre, a nagyváradi oláh diák-botrány után igen fontos dolog volna, a magyar görög kath. püspökség s különösen ezzel kapcsolatban a magyar görög kath. seminárium felálltassék. Mert ma az a helyzet, fájdalom, hogy a legmagyarabb érzésű görög kath. egyházközségek élére is rendszerint túlzó oláh papok kerülnek s természetesen az oláhság érdekében disponálnak. — Ezzel a híradással kapcsolatosan megemlítjük, hogy arról is volt szó, hogy ez az új görög kath. magyar püspökség Debrecenben álltassék fel. De hát ez alig kivihető, hiszen itt a görög katolikusok száma alig 4–500 lélek, a távoli szórványokkal együtt talán 800 lélek. Úgy látszik, ezt a tervet a felső hatalmasságok elejtették.

A Bethlen Gábor-kör Budapesten, Üllői-út 24. szám alatt sorozatos előadásokat tart, melyek közül az elsőt Veress Jenő theol. magántanár tartotta meg ezzel a címmel: „*A keresztlyenség, mint világnézet*”.

templomuk felszentelési idejét május 13-ra tüzték ki, hogy püspök úr és kísérei ezen is részt vehessenek.

A dekoltázs. Tiszteletteljes bocsánatot kérünk a nyájas olvasótól, hogy e komoly irányú, szigorúan egyházi jellegű öreg lapban ily profánus szót írunk címül e pár sornyi írásnak. De hát a felelősséget X. Piusz atyára hárítjuk, ki még nálunknál is komolyabb s ünnepélyesebb *motu*-jába elegyítette a frivol szócskát; mi tehát csak regisztrálunk. Ine tehát a legújabb *motu proprio* rendelkezése ez: ha valamely társaságban ha csak egy hölgy is kivágott ruhában (dekoltázs-ban) jelenik meg, — ott a papnak semmi helye: szedje-vegye a sátorfáját s induljon — hazafelé. Minthogy egyébhez úgy sines jussunk, tehát csak így magunkban és magunknak tesszük fel a kérdést: hát olyan veszedelmesnek tartja ő szentsége a dekoltázst? Vagy megfordítva: olyan gyöngéknek tartja a papjait, hogy ezt a látványosságot ki nem állják? — Avagy egy másik beállítás: A divatot akarja-e korlátozni a *motu*, vagy pedig a papokat?... Végre pedig bevalljuk, hogy a feltett (illetve fel nem tett) kérdésekre úgy eltévedtünk, hogy most már azt se tudjuk, hogy *motu proprio*-e csakugyan ez a *motu*, vagy pedig egyéb; és hogy a reverendán lehet-e dekoltázs?! Az egész híradásból végezetre annyit tartunk fenn, hogy a dekoltázs — *motu* — históriáját meg akartuk örökíteni. Méltó reá.

„A külföld rólunk.” Ezzel a címmel egy rövid kis cikk jelent meg Székely István tollából a dunántúli Prot. Lapban. Átvesszük belőle ezt a pár szót: A lipesei „Wartburg”, azt írja Magyarországról, hogy itt a protestantizmus az aggodalmat kelt megállapodás, sőt visszafejlődés idejét éli. Argumentuma a cikknek az, hogy a múlt (1909.) évben a magyar prot. egyház áttérés és reverzális folytán közel 2000. kivándorlás folytán 16 ezer lelket veszített. Végül hibáztat a „Wartburg” bennünket, amiért elzárkózunk, különösen mi magyarok a külföld protestáns szellemi erőforrásaitól. — Hát ennek a német cikknek szóról-szóra igaza van! Újabban felkeresnek ugyan gyakran a külföldiek bennünket: pár év óta a külföldön tanuló diákjaink száma is örvedetesen növekedett; de azért az ő erőforrásaikból még alig, mondhatni semmit se merítettünk. Diákjaink inkább exegezisért, meg dogmatikáért mennek oda ki; a való élettel pedig vajmi keveset törődnek. Vagy ha látnak is üdvös és hasznos dolgokat, itthon aligha próbálkoznak valamit megvalósítani. Marad minden a régiben. Pedig a távolból dicsőhimnuszt zengenek a külföldi vasárnapi iskoláknak, ifjúsági egyesületeknek, szövetségeknek, — s nézzük meg, hogyan áll ezeknek ügye idehaza? Bizony, ismerjük be, hogy a külföld hamarabb belátja bajaink okát, mint mi... És nines-e Gileádban balsamolaj, és ninesen-e ott orvos?

Hódmezővásárhelyen az egyháztanács elhatározta, hogy a múlt évi pénztármaradványból 4600 koronát kioszt a tanítók jutalmazására.

Második vasárnapi iskola Debrecenben. Nem régebben hírt adtunk arról, hogy a debreceni patronázsegyelet védnöksége alatt álló szegény, elhagyott gyermekeket Csiky Lajos patronázsegyeleti titkár segélyével Nagy István főiskolai szenior összegyűjtötte s azóta minden vasárnap vallásos oktatásban részesíti őket. Most, az első lépés után elkövetkezett a második. A vaggongyári kolóniában, ahol már tavaly óta folyik az evangélizáló munka, megnyílt a második debreceni vasárnapi iskola. Itt ugyanis állami iskola van s az ide járó gyermekek osztályösszevonással kapnak csakheti 1 vallásórát. Ezek a kis református gyerekek aztán állandó látogatói voltak a vasárnap esti összejöveteleknek. Minthogy pedig a helyiség szűknek bizonyult, a gyerekeket d. u. 4 órára, tehát egy órával a nagyok összejövetele előtt gyűjtik össze s tanítják a szokott vasárnapi iskolai programmal a vezetők. Mintegy 40–50 gyerek látogatja vasárnaponként a szerény kis összejöveteleket s hallgatják és tanulják nagy örömmel a Jézus dolgait. És beteljesedik rajtok az írás szava: „*a kisdetek és csecsemők szájából szerzél dicséretet!*” (Csak az a kár, hogy a debreceni vasárnapi iskolák ügye iránt a theológus ifjúság épenséggel nem érdeklődik. Pedig a neveléstani kollokviumok mellé nem ártana egy kis gyakorlat sem, a modern belmissió mesgyéiről. Mi a véleménye Csiky nagytiszteletű úrnak?!)

Simon Ferenc szászvárosi református főgimnáziumi igazgatót a király a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

Úgy látszik, a kultuszminiszter komolyan foglalkozik azzal a tervvel, hogy Hajdudorogon magyar görög katolikus püspökséget állítson fel. Mint már ez szokásban van (pl. a debreceni egyetem felállítása előtt is így történt), ajánlatot kért a miniszter Hajdudorogtól: mit ad, ha püspökséget kap? Szóval: hoci, nesze. Hogy az ajánlatot kielégítőnek tartja-e majd a miniszter, még tudni nem lehet. Mindenesetre, a nagyváradi oláh diák-botrány után igen fontos dolog volna, a magyar görög kath. püspökség s különösen ezzel kapcsolatban a magyar görög kath. szeminárium felállítassék. Mert ma az a helyzet, fájdalom, hogy a legmagyarabb érzésű görög kath. egyházközségek élére is rendszerint túlzó oláh papok kerülnek s természetesen az oláhság érdekében rendelkezésükre is rendelkezésükre. — Ezzel a híradással kapcsolatosan megemlítjük, hogy arról is volt szó, hogy ez az új görög kath. magyar püspökség Debrecenben állítassék fel. De hát ez alig kivihető, hiszen itt a görög katolikusok száma alig 4–500 lélek, a távoli szórványokkal együtt talán 800 lélek. Úgy látszik, ezt a tervet a felső hatalmasságok elejtették.

A Bethlen Gábor-kör Budapesten, Üllői-út 24. szám alatt sorozatos előadásokat tart, melyek közül az elsőt Veress Jenő theol. magántanár tartotta meg ezzel a címmel: „*A keresztyénség, mint világ-nézet*”.

Polónyi Géza, a közhírű honatya minap ellátogatott Budapest főváros legújabb szociális intézményébe, a Népszállóba. Megnézett mindent, helybe hagyott mindent. Csak amikor a könyvtár katalógusát átböngészte, feljajdult, hogy hát a Szent-István-társulat kiadványai hol és merre vannak? — Ime, így viszik ők bele minden közintézménybe a pápizmust és klerikalizmust. Csak eddig lopva dolgoztak; most már Polónyi felhorkan, ha előtérben nem az ultramontán propaganda áll. Köszönjük a leckét; ha egyenlő fegyverekkel akarunk küzdeni, úgy látszik ezután nekünk is követelőzni kell!

Nagy a drágaság! — mondják mindenfelé s érezik annak terhét különösen a kath. plebános atyafiak. Legalább is erre enged következtetni az a híradás, hogy az eperjesi egyházmegyében felemelték a stólkát. Csendes mise eddig 1 korona, most 1 korona 60 fillér. Énekes mise eddig 2 korona 20 fillér, most 3 korona 20 fillér. Egy-egy evangéliom-olvasás 2 korona. Házmegáldás eddig 6, most 10 korona. És így tovább. Hja, nagy a drágaság, — ingyen vettétek, adjátok ezután drágábban, hogy megélhesetek!

Helyreigazítás. Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Püspök urunk ó méltósága február 12-iki mezőtúri útjáról becses lapja 7-ik számában közölt „Gergely Antal temetése” cikk azon része: „nem akadt — t. i. Törökszentmiklóson — fuvaros, végre is gróf Almássy tanyájáról akvirált fogatot” nem fedi teljesen a ténykörülmenyt. Ugyanis, amikor a törökszentmiklósi állomáson jelentettük püspök úrnak, hogy az aradi vonat nem várta be Szajolon a budapesti gyorsvonatot, Mezőtúrra nincs vonatösszeköttetés és emiatt püspök úr a Gergely temetésére csak kocsin s legbizonyosabban és legjárhatóbb úton Törökszentmiklósról érkezhetsz meg: ugyanakkor gondoskodtunk előre arról is, hogy a vonatról leszállott püspök úrnak rendelkezésére állott tisztességes fogat és telefon. Kívánsága szerint azonnal tovább utazhatott s rögvest értesítette a túriakat, hogy útban van kocsin, várjanak rá. A főszolgabírói hivatalból telefonon megkértük dr. Almássy Imre gróf urat, hogy Mezőtúrra, a Gergely Antal temetésére kocsin eljutni igyekező Püspök urat vitesse be Szenttamásról. A Gróf úr otthon nem létében Mondok Sándor főintéző a Gróf úr nevében a legszívesebb előzékenységgel bocsátotta Püspök úr rendelkezésére a grófi legjobb négyes fogatot, amelyen szerencsésen, alig félórával a kitűzött temetési idő után, megérkezett Püspök úr Mezőtúrra. Nem hagyhatom megemlítés nélkül, hogy a vallásosság, udvariasság és más felekezetűek iránti őszinte tisztelet erényeiben példaként tündöklő dr. Almássy Imre grófnak a legnagyobb örömet szerzett, hogy tisztántúl Püspökének a főintéző gyors és előzékeny intézkedése révén szívességet tehetett. Ezeknek becses

lapjában közlésére kérve nagytiszteletű Szerkesztő urat, igaz tisztelettel vagyok Törökszentmiklós, 1912 február hó 20. őszinte híve *Olajos Pál*, református lelkész.

Békenap. Eddigelé a kultuszminiszter gyártotta a különféle gyermek-, fa-, madár-, szanatorium- és alkoholelles napokat. Most aztán, talán ezen a bőséges magyar példán felbuzdúlva, a római pápa békenapot hirdet. Szép gondolat; csak egy bajjal azt is kiadhatná ő szentsége egyháza vezetőinek, hogy ne járjanak egyre kifeszített könyökkel a más felekezetűek között. Mert majd a békenapra is el lehet lesz mondani azt, amit Jeremiás próféta megirt: „*Békesség, békesség, de ugyan nem lón békesség!*”, (Jer. VI. 14.)

Gyászhir. A Református Székely Mikó-Kollegium előjárósága és tanárkara a nagy veszteségtől lesújtottan, benső megilletődéssel, igaz fájdalommal jelentti, hogy léczfalvi dr. Bodor Tivadar ügyvéd, a kollegium próbált hűségű, fáradhatlan buzgalmu főgondnoka tevékeny életének 55-ik, gondnokságának 27-ik évében váratlanul elhunyt. Elragadtatott, mintegy szélvélssel, a „mező színén esett el, az erős, az igaz küzdő. Megállott verése a szívnek, mely intézete javáért mindenha oly hűn, oly önzetlenül dobogott, csak fájdalmas emlékeztést hagyva maga után. Hű volt mindhalálig; adja meg neki az Ur az élet koronáját! Kihűlt porsátorát f. február hó 22-én, reggel 9 órakor, a gyászháznál tartandó végtisztesség után a léczfalvi családi sírboltban helyezzük végső nyugalomra. Az Igaznak emlékezete áldott! Sepsiszentgyörgy, 1912 február hó 20-án.

Orgona megrendelés. Karaközöresök (Veszprém megye), evangélikus egyház a temploma részére szükséges orgona készítésével, a számos pályázó közül Országh Sándor és fia rákospalotai (Budapest mellett) orgona- és harmoniumgyáros céget bizta meg.

Fizetésemelések. A hajdunánási református egyház tanítói fizetését alapfizetésük 20 százalékával, a ceglédi református egyház pedig 30 százalékával pótolta meg.

A „**Protestáns Lap**” című folyóirat egyes havi füzetei, melyek közvasárnapi-, ünnepi-, alkalmi beszédek s beszédvázlatokat tartalmaznak (2—3 iv), füzetenként postai szállítással 12 fillérért alólírott nál megszerezhetők. A megrendelő utalványszelvényen jelzett óhajásra az év- és ünnepszakra nézve figyelemmel lesznek. Kölesd (Tolna megye). *Lágler Sándor*, nyug. ev. lelkész.

Írói tulajdonjog. *Bodnár Lajos* nyug. főgimnáziumi tanár, középiskolai földrajzi (gimnázium és reál) tankönyveinek (I., II., III. oszt.) szerzői tulajdonjoga jutányosan eladó. A föltételek megtudhatók fenti szerzőnél Csermő (Arad m.).

A **jezsuiták** Pest tőszomszédságában, Rákosszentmihályon, rettenetes nagy titokban 80 holdas belsőséget vettek s ott egy magyar Kalksburgot fognak létesíteni. Azaz egy minden elképzelhető modern

kényelemmel berendezett főiskolát és internátust. Tehát bevonul Magyarországra is, az ország szívébe a jezsuita iskola. Ellenvetés és tiltakozás nélkül. A kitiltó törvények feledésbe mentek; az ország vezetői itatva vannak a jezsuitizmus eszméitől máris. Szóval kezdődik egy új ellenreformáció. Eddigelé még a szabadkőművesek opponáltak valamennyire a jezsuiták ellen; most már úgylátszik, ők is tehetetlenek. Ők is...

Az áttérések számadatjai. Az országos statisztikai hivatalnak az áttérésekre vonatkozó kimutatásából közöljük e számokat: A református vallásra áttért 1911-ben 573 férfi, 714 nő. Kitért tőlünk 693 férfi és 962 nő. Ezek szerint veszteségünk az áttérések útján 368 lélek. Hát még a reversálisok útján mennyi sokat veszítettünk! A hozzánk térők közt volt 70 férfi és 74 nő visszatérő. Ezeknek a száma évről-évre gyarapodik, csekély vigasztalásunkra.

A nagy statisztika. A legújabb kimutatások szerint egyházkerületünkben a lelkek száma 1.120.000, az iskolás gyerekek száma 134.000. A múlt évi kegyes adományok összege: 460.000 korona. A kerület összes egyházainak bevétele 7 és fél millió korona. A kiadás igencsak több.

Az új magyar g. kath. püspökség kérdésében érdekes nyilatkozatot tett a balázsfalvi érsek. Ha meg lesz, — úgymond — a magyar liturgia, ez első sorban is a római katolikusoknak fog ártani. Szóval a balázsfalvi érseknek fáj — a róm. katolikusok feje. Ugyanakkor azt is olvassuk, hogy a Nagyváradon létesítendő g. kath. oláh szeminárium részére nemzeti gyűjtést fognak indítani. Ebbe meg igencsak a Románia feje fog megfájdulni.

A hadügyminiszter Bécsből már régebben rendeletet adott ki a katonaság vasárnapi munkaszünete érdekében. A rendelet azonban írott malaszt maradt. Most tehát dicséretes buzgósággal megújította rendeletét s a legszigorubbán meghagyta, hogy a legénységet vasárnaponként ne foglalkoztassák.

Rövid hírek. A főváros tanácsa elhatározta, hogy a Kerepesiúton levő temetőben halotthamvasztót létesít. — A sepsiszentgyörgyi székely Mikó-kollégium mellé internátust fognak építeni. — A pesti Dunaparton újraépítik a g. keleti templomot s vele együtt a régi „görög-udvar”. — Az egrői reform. ez évben templomot építenek; a gyűjtés már javában folyik. — Dr. Visegrádi János és Pekl Mihály sátoraljúj helyi kegyesrendi áldozó papok áttértek a református egyházba. — Amerikában az 1910-iki népszámlálás szerint 499 ezer magyar él. Magában New-Yorkban 73 ezer magyar él. Ezekben a számokban nincs benne a már ott született magyaroknak a száma; mert ezekkel együtt jóval meghaladja az egymilliót az ottani magyarok száma. — Munkács városa elvégezte, hogy Árpád vezérnek szobrot emelnek. — 1910-ben mintegy 700 zsidó-keresztény házasság kötött Magyarországon. Ez a szám nagyobb, mint az egész Európában összesen kötött ilyen házasságok száma.

Szerkesztői üzenetek: Sz. F. Tiszaujhely. Ki van szedve, várja a napot. S. L. Krassó. Későn jött. Jövő számban, a folytatását idejében kérem. Üdv. Sz. *. U. Tarsa. Jönni fog, türelem. X. *. Pesthamboy. Megkaptam, köszönöm. H. *. Mezőtúr. Fájdalom, nincs kezemnél. Ha megkaphatom, rögtön küldöm. Magyar irodalmi kör Blomfield. A lapot megindítottuk.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Pályázat.

Tiszántúli református egyházkerületünk 19—1909. sz. végzése alapján pályázatot hirdetek a budapesti országos protestáns árvaegyletnél kerületünk által létesített egy alapítványi helyre.

Pályázhatnak olyan református vallású, magyar honos, teljesen vagyontalan, törvényes születésű, testileg, lelkileg ép és egészséges lelkész-gyermekek, fiúk és lányok egyaránt, a 6. életévtől a 10-ikig s csak kivételesen a 12-ik évig, akiknek atyjok a tiszántúli egyházkerületben szolgált, akik apátlanok, anyátlanok, vagy akiknek anyjuk él, de apjuk meghalt, mindkét esetben elsősorban azok, akiknek legtöbb, keresetre még képtelen testvérök van.

A kérvény mellékletei: 1. a szülők vallását, polgári állását és elhalálozását igazoló anyakönyvi kivonatok;

2. az árva keresztlevele és védhímlőoltási bizonyítványa;

3. szegénységi bizonyítvány, mely a lelkéssel is hitelesítendő;

4. az árva testvéreinek számát, korát és ellátásuk módját igazoló okmányok és

5. iskolai bizonyítvány tanköteles pályázóknál.

E pályázati hirdetést fenti ker. végzés alapján azzal küldöm meg a nagytiszteletű Esperes urakhoz, hogy azt a lelkésztársak között azzal méltóztassék körözni, hogy azt a netalán egyházközségük területén levő özv. lelkésznek figyelmébe ajánlják s hívják fel őket, hogy kellőleg felszerelt kérvényeiket az esperesek útján hozzám legkésőbb f. évi április 15-ig küldjék be.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1912 február 18.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

933—1912.

Pályázat.

Az érmelléki egyházmegyébe kebeleztetett, lemondás folytán megüresedett nagylétai egyház lelkészi állására.

Javadalma: Kézpénzben 330 korona, terményváltás 1284 korona, 37 hold szántó és 13 hold legelő föld évi béregyenértéke díjlevél szerint 1036 korona, 48 köbméter tűzifa beszállítása helyi értéke 432 korona. Stóla egyházkerületi szabályzat szerint mintegy 800 korona. A földek adóját az egyház fizeti. Összes érték hivatalos becslés szerint 3884 korona.

Pályázati kérvények minősítő bizonyítvánnyal és legújabb keletű szolgálati bizonyítvánnyal felszerelve folyó évi március 10-éig küldendők be az érmelléki egyházmegye esperesi hivatalához Nagylétára.

Az állás május 1-én elfoglalandó.
Debrecen, 1912 február 15.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

842—1912.

Pályázat

a nagykarolyi egyházmegyében levő *gensci* református lelkészi állásra.

Javadalom:

1. Kézpénz 242 korona.
2. Ötven köböl kétszeres búza.
3. 22 kat. hold s 1591 □-öl föld haszonélvezete.
4. Palástdíj egyházkerületi meghatározás szerint.
5. Kongrua 762 korona 93 fillér.

Beruházás nincs. Az állás 1912 augusztus első napján foglalandó el.

Kellően felszerelt pályázati kérvények márc. hó 10-ik napjáig küldendők Berey József espereshez Nagyecsedre (Szatmár megye.)

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

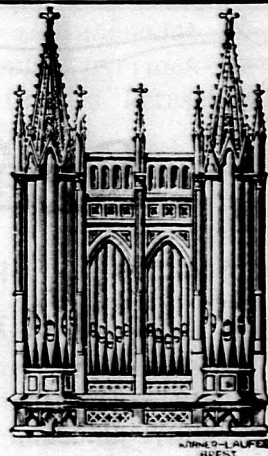
Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléklap* és *aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stílusban. levéltári okmánytartók.*

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
arany éremmel
kitüntetve.

Alapított
1897-ben.

Angester József és Fia

Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hang

HÁRMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Hegedüs és Sándor

protestáns irodalmi
könyvkiadóhivatalában
Debreczenben

ujabban megjelentek:

	Ara fizve	kötve
Barosa János , Gyászdalok ref. ének- vezérek használatára	K 2—	
Debreczeni Lelkésztár . IX. kötet		K 10—
Eröss Lajos dr. , Református hit- tudomány (Dogmatika).	K 4—	K 6—
Jánosi Zoltán , Papi dolgozatok VI. k.		K 6—
Lukácsy Imre , Egyházi beszédek.	K 4—	
Mitrovics Gyula , Összegyűjtött Papi dolgozatok VI. kötet		K 7—
Peti Lőrincz , Egyházi beszédek II.	K 4—	K 6—
" " " " III.	K 4—	K 6—
" " " " IV.	K 4—	K 6—
Renan Ernő , Az evangéliumok és második keresztyén nemzedék		K 9—
Renan Ernő , Az antikrisztus		K 9—
" " Szent Pál, a keresz- tyénség eredetének története		K 9—

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

gok, mint régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványok. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

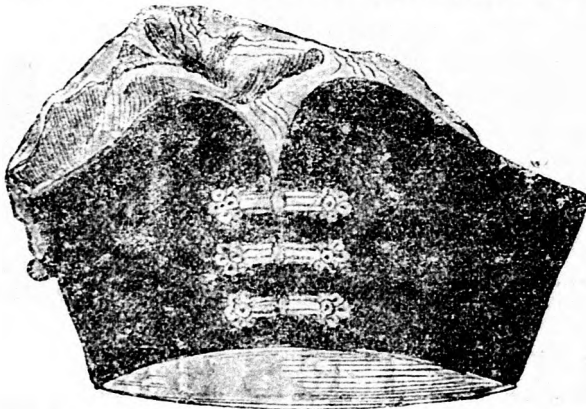
Szántó József

papi- uri és egyenruhakészítő

H ó d m e z ő v á s á r n e l y

10 korona darabja. Ha legalább annyi áldozatot hoz a lelkészi kar minden tagja, hogy az egyenruhából a süveget viseli, már az is nagy lépés lesz az ORLE. által általános viselésre ajánlott egyenruha eszméhez.

A magyar ref. lelkészi-kar új süvege.

Papi-ruha árjegyzéket bérmentve küldök!

Teljes tisztelettel

Szántó József papi uri és egyenruha o szabó. o